

aparent fără nici un efort ; adresându-se partenerului și publicului, el declanșează instantaneu valul de căldură, *sym-patia* — iar când se retrage, o face parcă pe virfuri, fără a violenta nimic. Laconismul expresiei e căptușit cu o mie de subtexte, de aceea, dacă recapitulăm, observăm că știm despre personaj mai mult decât ne-a spus explicit. În ce-o privește pe partenera lui, Valeria Seciu, la drept vorbind, prezența ei subtilă e altceva decât presupune făptura micuței educatoare incapabile să recunoască pasajele din „*Werther*“. Dar de când doream să văd pe scenă acest cuplu ! Cu gesturi mici, cu pozițiuni întrerupte, cu surisul ei abia schițat, cu o frazare ce sugerează că important nu e ce spune, ci cu totul altceva, ea e, în drama aceasta netrăită, „jumătatea nevăzută a lunii“. Acest cuplu de actori e cel care proiectează destinul personajelor într-altă dimensiune ; ei intră reciproc „în rezonanță“ — iată o descoperire care trebuie reținută pentru viitor.

Victor Rebengiuc e așa cum așteptam din partea lui — conștient de încărcătura reală de tragism a unui personaj în aparență de planul II, sobru, concentrat. Cu o precizie matematică, Gheorghe Ghișulescu ; Cornel Coman, Maria Gligor și studentul-actor Radu Vaida au știut să dea semnificație umană unor apariții fugare. Dorin Dron și-a dorit să pună o pată de culoare, iar Rodica Suciu, Jean Reder, Alexandru Martinescu, Mihai Vasile Boghiță și Emil Reisenauer au marcat în acțiune câteva utile puncte de reper.

Ileana Popovici

P.S. Cineva îmi atrage atenția asupra tinutei grafice elegante a programului de sală semnat de Zoe Langada. Într-adevăr ; dar ce bogată, ce interesantă *culegere de texte* se putea face, în buna tradiție a Teatrului „Bulandra“, pe tema centrală a spectacolului !

Geraldina Basarab (Maria) și Ion Ghișe
(Gheorghe Lazăr)

**Teatrul de Stat
din Sibiu**

GHEORGHE LAZĂR

de Nicolae Iorga

În toamna aceasta s-au împlinit 150 de ani de la săvârșirea din viață a marelui cărturar român Gheorghe Lazăr. Era firesc ea numele ilustruului înaintaș, ctitor al școlii românești, înscris, alături de Cantemir, Țițeica, Pompeiu, Paciurea, în calendarul aniversărilor mondiale, din acest an, al UNESCO, să încălzească inimile urmașilor aflați pe meleagurile unde s-a născut și a murit eminentul dascăl, să aprindă dorința de a-i fi cinstită memoria în chip legitim, solemn. Și cum un alt ilustru cărturar, Nicolae Iorga, a lăsat moștenire teatrului românesc, o vibrantă evocare a vieții și trudei înflăcăratului patriot de peste munți, teatrul din Sibiu bine s-a gândit să valorifice această creație, s-o re-

apărute cu majuscule pe afișul teatrului : Georgehe Lazăr și Nicolae Iorga, conferă acestei omagiale premiere pe țară a sibienilor, o deosebită semnificație. Pentru fapta sa de cultură, cu adânci rezonanțe patriotice-educative, echipa sibiană merită, dintr-un început, toată lauda.

Ca și în alte scrieri din dramaturgia sa, Nicolae Iorga a ales situații și momente din materialul documentar al epocii în care a viețuit eroul. Sprijinit pe câteva date biografice reprezentative, avînd drept fundal locurile pe unde și-a purtat pașii „cel dintîi învățător de ideal național“ : Avrig, Viena, Sibiu, București, autorul proiectează în primul plan acțiunii prototipul unui destin capital, imaginea unui om-erou, cu dimensiuni și valoare de simbol. Purtător al unui tulburător mesaj de slujire cu ardoare și consecvență, a intereselor patriei și poporului, pînă la jertfa de sine, Georgehe Lazăr este urmărit sobru și insistent pe acțiunile sale fundamentale ; pe lupta deschisă cu stăpînitorii, cu reprezentanții administrației habsburgice, cu autoritățile bisericești perfide și sclerozate, cu boieri reacționari și filistini. Dincolo de orice observații ce se pot face pe marginea unor neajunsuri de ordin dramaturgic (neglijențe de construcție, discursivate, tensiune dramatică discontinuă, personaje importante angajate în conflict care dispar apoi total din contextul acțiunii), interesul în fața acestui *Georgehe Lazăr*, ca și în fața teatrului în general al lui Iorga, se fundamentează pe credința în forța educativă a ideilor, pe puterea lecției patriotice, pe care teatrul în accepția sa de școală trebuie s-o dea publicului.

Ideile în stare să confere dimensiuni simbolice feciorului de țăran sărac din Avrig sînt : setea de dreptate și lumină, legătura indestructibilă cu poporul, admirația și atașamentul consecvent față de ideile progresiste, fanatismul vizionarului („peste 100 de ani noi o să fim stăpîni“) ; unitatea dintre gînd și faptă. Impresionantă rămîne această subliniere a lui Iorga, a capacității intelectuale lui de a trece din lumea cărților, a teoriei, la viața concretă, la fapte care-l înalță pe om. Ideea sacrificiului necesar care înobilează omul, indicînd capacitatea de a distinge drumul răspunderii față de cauza poporului, de nobilele tradiții ale țării, este dezvoltată aci cu patos real. Renunșînd la iubirea credincioasei Marii (care se sacrifică la rîndul ei, fără a șovăi, pentru menirea istorică a omului torturat de ideea unității neamului și limbii românești, de democratizarea culturii și învățămîntului) *Georgehe Lazăr* dobîndește forța unei personalități unice, aureola ziditorului. Eroul se stinge singur și înfrînt. Autorul lasă însă drum larg deschis speranței. Semînțele aruncate vor rodi, în viitor, însutit, contribuind la trezirea tot mai vie a conștiinței naționale, la înflorirea limbii și culturii românești.

Toate aceste nobile învățăminte se pot urmări limpede în spectacol. Decorul lui Ervin

Kuttler aduce, dintr-un început, prețioasa sa contribuție la aspirația colectivă de a da imaginii de ansamblu o tentă modernă printr-un cadru simplu și sugestiv, compus din câteva elemente simbolice stilizate cu gust. Stampe uriașe reprezintă contururile arhaice, pitorești, medievale, ale tuturor orașelor în care evoluează acțiunea, în fața cărora se așează cite un cadru de ușă sau ferestră, cite un element de mobilier, cu amprente de stil caracteristic : popular, aristocratic, bisericesc, atribuie montării o notă de eleganță, puterea de a fixa atmosfera și de a sublinia ideile din text. La rîndul său, regizorul Ion Deloreanu se înfățișează dornic de a imprima spectacolului un mod de exprimare sobru, interiorizat, de a pune surdina efuziunilor lirice, exaltărilor patetice. El nu și-a urmat însă consecvent drumul, a renunțat deseori la stilul dorit, pășind pe tărîmul melodramatismului convențional. Alături de momente reușite sînt în această reprezentare și momente ce trădează o evidentă contradicție între decorul modern și interpretarea desuetă, între perucile urite și primitive, care dau unor personaje un supărător aer artificial și cadrul elegant în care ele evoluează. Aceste oscilații au dăunat spectacolului, forței de convingere, evocării dramaticelor evenimente. La acestea se adaugă o anume monotonie determinată și de text și care nu a putut fi evitată. Cert este totuși că regizorul a cerut actorilor să se ferească de excese și supralicitări ce i-ar fi putut pune într-o lumină defavorabilă. Este semnificativ în acest sens, interpretarea sobră, cu patos reținut, cu prestații scenice, dată de Ion Ghișe personajului central. Evident, actorul a făcut un mare efort și se poate spune că el se află în plin progres și maturizare artistică. Foarte bun cuplul celor doi reprezentanți — în opoziție — ai bisericii ortodoxe și unite, realizat de Constantin Stănescu și Ovidiu Stoichiță. Cei doi actori au creat cu nuanțe savuroase, o imagine ușor grotescă dar viabilă și unitară a caracterelor. Spiritul de căldă umanitate și solidaritate cu cauza și lupta eroului au fost sugerate cu măsură și discreție de Mircea Hindoreanu (Sorea), Livia Baba (Bărcăneasa), Geraldina Basarab (Maria).

Dintre ceilalți interpreți care au contribuit la realizarea spectacolului amintim pe Costel Rădulescu, Radu Basarab, Nicu Niculescu, Avram Besoiu, Ion Buleandră, Constantin Măru, Nae Floca Acileni.

V. D.

P.S. Am împărtășit împreună cu toți actorii sibieni și cu conducerea teatrului, amărăciunea de a nu fi văzut onorată scara premierei decît doar de unul dintre edilii reprezentanți culturali ai orașului și județului căroro li se trimisese un număr respectabil de invitații. E de nădăjduit ca reacția publicului la următoarele spectacole, să reușească a șterge umbra acestei decepționante indiferențe !